מחוון: מבחן מסכם – מסכת סוכה: לולב הגזול ו"מצוה הבאה בעבירה"

1. **חלק א – 6 נק' לכל תשובה נכונה**

ב – רש"י: "דבעינן מצוה מהודרת".

2. **א** – רש"י: היום הראשון – "דחיוביה מדאורייתא"; היום השני – "דליתיה בנטילת לולב אלא מדרבנן".
3. **ב** – רש"י: "פסול ולקחתם לכם כתיב משלכם".
4. **ב** – פסח = צולע, בעל מום. הגמרא: כמו שלפסח "לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא" – כך גם לגזול.
5. **ג** – "מִמֶּנִּי יִלְמְדוּ כָּל עוֹבְרֵי דְּרָכִים וְלֹא יַבְרִיחוּ עַצְמָן מִן הַמֻּכָּס".

6. **חלק ב**

(8 נק') בשלמא = נניח, מובן; אמאי = למה?; לית ליה תקנתא = אין לו תיקון; הא קנייה = הרי קנה אותו.
ניקוד: 2 נק' לכל תרגום נכון; תרגום קרוב במשמעות – 1 נק'.

7. (8 נק') יאוש = הבעלים התייאשו מלקבל את החפץ בחזרה. לפני יאוש הקורבן פסול פשוט כי הוא לא שלו ("אדם כי יקריב מכם"). אחרי יאוש הגזלן כבר קנה אותו, כך שהבעיה "לא שלו" נעלמה. אם בכל זאת הוא פסול – הסיבה היא הדרך שבה הגיע: מצווה שבאה דרך עבירה.
ניקוד: 3 נק' – הגדרת יאוש. 5 נק' – ההוכחה (2 נק' אם רק כתב "כי זה גזול" בלי להבחין בין לפני יאוש לאחריו).
8. (7 נק') מובן: יבש פסול תמיד, כי צריך "הדר"; גזול פסול ביום הראשון, כי כתוב "לכם" – משלכם. קשה: ביום השני הנטילה מדרבנן ואין בו "לכם" – אז למה גזול פסול גם בו?
ניקוד: 3 נק' – מה מובן (יבש + גזול ביום הראשון). 4 נק' – הקושיה על היום השני.
9. (7 נק') "יָבֵשׁ פָּסוּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָדָר, גָּזוּל פָּסוּל מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה".
ניקוד: 3 נק' – יבש: אין הדר. 4 נק' – גזול: מצוה הבאה בעבירה.

10. **חלק ג**

א. (8 נק') המלך = הקב"ה; המכס = הקורבן (העולה), שגם הוא כולו "שלו"; עוברי הדרכים = בניו, עם ישראל, שצריכים ללמוד ממנו להתרחק מגזל.
ניקוד: המלך 2 נק'; המכס 3 נק'; עוברי הדרכים 3 נק'.
ב. (8 נק') "והלא כל המכס כולו שלך הוא?" – המכס ממילא מגיע למלך, ולכן נראה שאין טעם שישלם לעצמו.
ניקוד: 4 נק' – השאלה; 4 נק' – ההסבר למה היא הגיונית.

ג. (9 נק') הסבר: אף שהכול שייך לקב"ה, הוא אינו רוצה קורבן שהגיע בגזל. כך גם לולב גזול: גם אם הוא נראה כשר לגמרי, הדרך שבה הגיע אליו (עבירה) פוסלת אותו – "מצוה הבאה בעבירה".
ניקוד: 4 נק' – הסבר רש"י; 5 נק' – הקישור ללולב הגזול (2 נק' לקישור כללי בלי המושג "מצוה הבאה בעבירה").

11. **חלק ד**

תשובה פתוחה. תשובה טובה: מסבירה שלפי הסוגיה הדרך היא חלק מהמצווה (זה פירוש שלנו לרעיון הסוגיה), משתמשת נכון בשני מושגים, ומביאה דוגמה (למשל: לנצח במשחק ברמאות, להעתיק עבודה "כדי ללמוד", לתת צדקה מכסף שלא שלך).
ניקוד: עמדה ברורה – 3 נק'; שימוש נכון בשני מושגים – 6 נק' (3 לכל מושג); דוגמה מתאימה – 4 נק'; כתיבה מסודרת – 2 נק'. כל עמדה מנומקת מתקבלת.